

YARDUKIZUNAK

1.ª Galde-erantzuketa.

Aizpiakera zer da? —Aizpiakera noiz da eikoya ta noiz iza-
koya? —Aizkiak zer dira? —Aizkiak zenbatakoak dira? —Aizpia-
kera gayak zeintzuk dira? —Aditz-erak zeintzuk dira? —Aditz-
aldiak zeintzuk dira? —Aditz-notiñak zeintzuk eta zenbatakoak
dira? --Aditz-buruak zeintzuk dira? --Aizkiak zela antolatzen dira?

2.ª IZAN eikoyaren aizkiak aztertu.

3.ª IZAN izakoyaren aizkiak aztertu.

4.ª Olerkia aztertu.

AURTXOA SEASKAN

Aurtxo polita
seaskan dago,
zapi zuritan
ixit bero...
Amonak dio:
Ene potxolo!
afen, egin ba,
lo-lo, lo...

Dlin-dlan, dlin-dlan...

Ai biotzeko
maite, kutuna,
begi argien
zoruna:
ez da ludian
iñor ere nik
baño geigo nai
zaitunik.

Dlin-dlan, dlin-dlan...

Gotzontxu eder
zoragañiak
egan dabilta
gañean;
iñi-bañeka,
lartan ta agurka
laguntza egin
nayan.

Dlin-dlan, dlin-dlan...

Txakur aundia
etoñiko da
zuk ez ba-dezu
eiten lo...
Oregatik ba,
ene potxolo!
egin aguro
lo-lo, lo...

Dlin-dlan, dlin-dlan...

Sagarzazu'tar Kauldi.

XXIV

IZAN ADITZA

68. IZAN aditza aditzik oituen da, besteak aizpiatzeko ere erabiltzen bai-da.
69. Bitakoa da: *eikoya* ta *izakoya*. Beren aizki bakañak urango laukietan agiri dira.
70. Aizki askañak antolatzeke, aizki bakañai *izafen, izan, izango* geitzen zaye.
71. Beste edozein aditzen aizki askañak antolatzeko ere IZAN aditzaren aizkiak erabiltzen dira, beronei beste aditz-itza geitzen zayela, edo utsik edo *ten* ala *ko* erantzita.

ADIB.: *Egiten du, egin du, egingo du.*

Oañak: 1.ª Geraldari dagozkion aizki bakañak ez dira erabiltzen, iñoiz erabili bide diranañen. Oñaldiari *ke* erantsirik antolatzen ziran: *duke, dukezu; bezake...*

2.ª Berez aizki bakañ bakoitzari iruna aizki bikoitz dagozkio, baña, orain beintzat aita-tzeraz baizik ez dira iruna erabiltzen.

YARDUKIZUNAK

Aditzik oituen zein da? --IZAN aditza zenbatakoe da? —IZAN aditzaren aizki bikoitzak zela (nola) antolatzen dira? —Beste edozein aditzaren aizki askañak zela antolatzen dira? —Orain iru aditz-aldietako aizkiak erabiltzen ote dira? —Aizki bikoitzetaz zer oartu beañ da?

2.ª **IZAN** aditzaren aizki askarak eraldu ta azterkatu.

3.ª **Beste** aditzen aizki askarak eraldu ta aztertu.

4.ª **Urango** olerkia aztertu.

LAUKIA

I. *Goizaldiya.*

Taupa taupa nausikiro
aŕotasun-taupadaz
itxasuen atzelikan
Eŕaldoi-antzera digo
eguzkiya,
jortziaren biyotza!
ilundiya aŕiturikan
digesi saŕtaldera,
ta euzkiya beti digo
taupa-taupa dagiyala
nausikiro,
jortziaren biyotza!

II. *Eguberdiya.*

Dizkizka, dizkizka
ortze-erdiyan euzkiya:
bere sabela uŕatuta
pil-pil irakiñetan
indar bonboŕoz daurtiki
argi-zuri-itxasua;
ta bere uin aseŕtubak
leŕtzen dira izaŕetan,
eta apar zuriya digo
galduraŕte polikiro
ortze goyen mietan.

III. *Ilunabaŕa.*

Saŕtaldian, Eŕaldoya
zaurituta yausi da;
odolaz goŕitu dira
alde artan orlziak;
soŕtaldian so-dagiye
izaŕtxuak
bildur-bildur kiñuka,
jeuzkiyak uzkalduriko
areyuen begiyak!,
ta an uruti, saŕtaldian,
dito odol-uñen artian
euzkiya.

IV. *Gaberdiya.*

Ilunak sakatzen ditu
ilunpian etxiak,
gorpubak ditun bezela
ilobiko aŕlabak;
goi-goyan, semetxuaren
ilobiyan amak dagin
bezela,
nekiak loŕazturiko
musu zubil-zurbilaz,
otoi-dagi,
otoi-dagi ilargiyak.
Arbila'tar Y. Y., M. B. S.

XXV.—IZAN

1. *Aitatzerazko*

<i>ura</i>		<i>(gau ona)</i>	<i>añeri (gau onak)</i>
añek	maite du	opa dio	opa dizkio
zuek	» dezu	» diozu	» dizkiozu
nik	» det	» diot	» dizkiot
ayek	» dute	» diote	» dizkiote
zuek	» dezute	» diozute	» dizkiozute
guk	» degu	» diogu	» dizkiogu
<i>zu</i>			<i>zuri</i>
añek	maite zaitu	opa dizu	opa dizkizu
nik	» zaitut	» dizut	» dizkizut
ayek	» zaituzte	» dizute	» dizkizute
guk	» zaitugu	» dizugu	» dizkizugu
<i>ni</i>			<i>niri</i>
añek	maite nau	opa dit	opa dizkit
zuek	» nauzu	» didazu	» dizkidazu
ayek	» naute	» didate	» dizkidate
zuek	» nauzute	» didazute	» dizkidazute

Oafak. 1.ª Ufengo aizkiok ere erabiltzen dira:
Zuek maite zaituzte, zaituztet, zaituztete, zaituztegu.
Zuei opa dizute, dizutet... dizkizute, dizkizutet...

EIKOYA

oñaldia.

<i>ayek</i>			<i>ayei</i>		
afek	maite	ditu	opa die	opa dizkie	
zuk	»	dituzu	» diezu	» dzikiezu	
nik	»	ditut	» diet	» dizkiet	
ayek	»	dituzte	» diete	» dizkiete	
zuek	»	dituzute	» diezute	» dizkiezute	
guk	»	ditugu	» diegu	» dizkiegu	
<i>zuek</i>			<i>zuei</i>		
afek	maite	zaitue	opa dizue	opa dizkizue	
nik	»	zaituet	» dizuet	» dizkizuet	
ayek	»	zaituete	» dizuete	» dizkizuete	
guk	»	zaituegu	» dizuegu	» dizkizuegu	
<i>gu</i>			<i>guri</i>		
afek	maite	gaitu	opa digu	opa dizkigu	
zuk	»	gaituzu	» digazu	» dizkiguzu	
ayek	»	gaituzte	» digute	» dizkigute	
zuek	»	gaituzute	» diguzute	» dizkiguzute	

2.ª Emengo 84 aizkiai *izan, izaten, izango* geituezkero, beste 252 aizki bikoitz antolatuko dira: maite izan du, maite izaten du, maite izango du...

IZAN

2. Aitatzerazko

	<i>ura</i>	<i>(gau ona)</i>	<i>añeri (gau onak)</i>
añek	maite zuan	opa zion	opa zizkion
zuek	» zenuan	» zenion	» zenizkion
nik	» ñuan	» ñion	» nizkion
ayek	» zuten	» zioten	» zizkioten
zuek	» zenuten	» zenioten	» zenizkioten
guk	» genuan	» genion	» genizkion
	<i>zu</i>		<i>zuri</i>
añek	maite ziñuan	opa zizun	opa zizkizun
nik	» ziñudan	» nizun	» nizkizun
ayek	» ziñuten	» zizuten	» zizkizuten
guk	» ziñugun	» genizun	» genizkizun
	<i>ni</i>		<i>niri</i>
añek	maite niñuan	opa zidan	opa zizkidan
zuek	» niñuzun	» zenidan	» zenizkidan
ayek	» niñuten	» zidaten	» zizkidaten
zuek	» niñuzuten	» zenidaten	» zenizkidaten

Oñak. 1.ª Uñengo aizkiok ere erabilñen dira:

Ayek maite zitun, zenitun, nitun, genitun: *gu* gindun...

Ura maite zun, zenun, nun, genun; *zu* zindun... *ni* nindun...

Zuek maite zinduzten, zinduztedan, zinduzteten, zinduztegun.

Zuei opa zizuten, nizuten... zizkizuten, zizkizutedan...

EIKOYA

lenaldia.

<i>ayek</i>				<i>ayei</i>	
ařek	maite	zituan	opa	zien	opa zizkien
zük	»	zenituan	»	zenien	» zenizkien
nik	»	nituan	»	nien	» nizkien
ayek	»	zituzten	»	zieten	» zizkieten
zuek	»	zenituzten	»	zenieten	» zenizkieten
guk	»	genituan	»	genien	» genizkien
<i>zuek</i>				<i>zuei</i>	
ařek	maite	ziñuan	opa	zizuen	opa zizkizuen
nik	»	ziñuedan	»	nizuen	» nizkizuen
ayek	»	ziñueten	»	zizueten	» zizkizueten
guk	»	ziñuegun	»	genizuen	» genizkizuen
<i>gu</i>				<i>guri</i>	
ařek	maite	giñuan	opa	zigun	opa zizkigun
zük	»	giñuzun	»	zenigun	» zenizkigun
ayek	»	giñuzten	»	ziguten	» zizkiguten
zuek	»	giñuzuten	»	zeniguten	» zenizkiguten

2.^a Emengo 84 aizkiai *izan*, *izaten*, *izango* geitu ezkeror, beste 252 aizki bikoitz antolatuko dira: maite izan zuan, maite izaten zuan, maite izango zuan...

IZAN

3. *Elkañerazko*

<i>ura</i>		<i>(gau ona) añeri (gau onak)</i>	
añek	maite dezan	opa dizayon	dizazkion
zuek	» dezazun	» dizayozun	dizazkiozun
nik	» dezadan	» dizayodan	dizazkiodan
ayek	» dezaten	» dizayoten	dizazkioten
zuek	» dezazuten	» dizayozuten	dizazkiozuten
guk	» dezagun	» dizayogun	dizazkiogun
<i>zu</i>		<i>zuri</i>	
añek	maite zaitzan	opa dizazun	dizazkizun
nik	» zaitzadan	» dizazudan	dizazkizudan
ayek	» zaitzaten	» dizazuten	dizazkizuten
guk	» zaitzagun	» dizazugun	dizazkizugun
<i>ni</i>		<i>niri</i>	
añek	maite nazan	opa dizadan	dizazkidan
zuek	» nazazun	» dizadazun	dizazkidazun
ayek	» nazaten	» dizadaten	dizazkidaten
zuek	» nazazuten	» dizadazuten	dizazkidazuten

Oafak. 1.ª Uñengo aizkiok ere erabiltzen dira:
Zuek maite zaitzaten, zaitzatedan, zaitzateten, zaitzategun.
Zuei opa dizazuten, dizazutedan... dizazkizuten...

EIKOYA

oñaldia.

<i>ayek</i>		<i>ayei</i>	
aiek	maite ditzan	opa dizayen	dizazkien
zük	» ditzazun	» dizayezun	dizazkiezun
nik	» ditzadan	» dizayedan	dizazkiedan
ayek	» ditzaten	» dizayen	dizazkieten
zuek	» ditzazuten	» dizayezuten	dizazkiezuten
guk	» ditzagun	» dizayegun	dizazkiegun
<i>zuek</i>		<i>zuei</i>	
aiek	maite zaitzaen	opa dizazuen	dizazkizuen
nik	» zaitzaedan	» dizazuedan	dizazkizuedan
ayek	» zaitzaeten	» dizazueten	dizazkizueten
guk	» zaitzaegun	» dizazuegun	dizazkizuegun
<i>gu</i>		<i>guri</i>	
aiek	maite gaitzan	opa dizagun	dizazkigun
zük	» gaitzazun	» dizaguzun	dizazkiguzun
ayek	» gaitzaten	» dizaguten	dizazkiguten
zuek	» gaitzazuten	» dizaguzuten	dizazkiguzuten

2.^a Aizki abei, beste aditz-erakoetatik zeintzeko beafa izan-
ezkero batez ere, *tzat* atzizkia erantsi datzakieke: ura maite deza-
dantzat, dezaguntzat...

3.^a Emengo 84 aizkiai *izan* geituezkero, beste 84 aizki bikoitz
antolatuko dira; maite izan dezan.

IZAN

4. *Elkarerazko*

<i>ura</i>		<i>(gau ona) aŕeri (gau onak)</i>	
aŕek	maite zezan	opa zizayon	zizazkion
zuek	» zenezan	» zenizayon	zenizazkion
nik	» nezan	» nizayon	nizazkion
ayek	» zezaten	» zizayoten	zizazkioten
zuek	» zenezaten	» zenizayoten	zenizazkioten
guk	» genezan	» genizayon	genizazkion
<i>zu</i>		<i>zuri</i>	
aŕek	maite zintzan	opa zizazun	zizazkizun
nik	» zintzadan	» nizazun	nizazkizun
ayek	» zintzaten	» zizazuten	zizazkizuten
guk	» zintzagun	» genizazun	genizazkizun
<i>ni</i>		<i>niri</i>	
aŕek	maite nintzan	opa zizadan	zizazkidan
zuek	» nintzazun	» zenizadan	zenizazkidan
ayek	» nintzaten	» zizadaten	zizazkidaten
zuek	» nintzazuten	» zenizadaten	zenizazkidaten

Oaŕak. 1.^a Ufengo aizkiok ere erabiltzen dira:
Zuek maite zintzaten, zintzatedan, zintzateten, zintzategun.
Zuei opa zizazuten, nizazuten... zizazkizuten...

EIKOYA

lenaldia.

<i>ayek</i>		<i>ayei</i>	
ařek	maite zitzan	opa zizayen	zizazkien
zük	» zenitzan	» zenizayen	zenizazkien
nik	» nitzan	» nizayen	nizazkien
ayek	» zitzaten	» zizayeten	zizazkieten
zuek	» zenitzaten	» zenizayeten	zenizazkieten
guk	» genitzan	» genizayen	genizazkien
<i>zuek</i>		<i>zuei</i>	
ařek	maite zintzaen	opa zizazuen	zizazkizuen
nik	» zintzaedan	» nizazuen	nizazkizuen
ayek	» zintzaeten	» zizazueten	zizazkizueten
guk	» zintzaegun	» genizazuen	genizazkizuen
<i>gu</i>		<i>guri</i>	
ařek	maite gıntzan	opa zizagun	zizazkigun
zük	» gıntzazun	» zenizagun	zenizazkigun
ayek	» gıntzaten	» zizaguten	zizazkiguten
zuek	» gıntzazuten	» zenizaguten	zenizazkiguten

2.^a Elkarerazko aizkiai *la* atzizkia erantsiezkero, beste ikufa izaten dute: maite dezala... maite zezala...

3.^a Emengo 84 aizkiai *izan* geituezkero, beste 84 aizki bikoitz antolatuko dira: maite izan zezan...

IZAN

5. Alerazko

<i>ura</i>		<i>(gau ona) aŕeri (gau onak)</i>	
arek mai. dezake		opa dizayoke	dizazkioke
zuk » dezakezu		» dizayokezu	dizazkiokezu
nik » dezaket		» dizayoket	dtzazkioket
ayek » dezakete		» dizayokete	dizazkiokete
zuek » dezakezute		» dizayokezute	dizazkiokezute
guk » dezakegu		» dizayokegu	dizazkiokegu
<i>zu</i>		<i>zuri</i>	
aŕek mai. zaitzake		opa dizazuke	dizazkizuke
nik » zaitzaket		» dizazuket	dizazkizuket
ayek » zaitzakete		» dizazukete	dizazkizukete
guk » zaitzakegu		» dizazukegu	dizazkizukegu
<i>ni</i>		<i>niri</i>	
aŕek mai. nazake		opa dizadake	dizazkidake
zuk » nazakezu		» dizadakezu	dizazkidakezu
ayek » nazakete		» dizadakete	dizazkidakete
zuek » nazakezute		» dizadakezute	dizazkidakezute

Oafak. 1.^a Ufengo aizkiok ere erabiltzen dira:
Zuek maite zaitzateke, zaitzateket, zaitzatekete, zaitzatekegu.
Zuei opa dizazuteke, dizazuteket... dizazkizuteke...

EIKOYA

oñaldia.

<i>ayek</i>		<i>ayei</i>	
ařek mai. ditzake		opa dizayeke	dizazkieke
zuk » ditzakezu		» dizayekezu	dizazkiekezu
nik » ditzaket		» dizayeket	dizazkieket
ayek » ditzakete		» dizayekete	dizazkiekete
zuek » ditzakezute		» dizayekezute	dizazkiekezute
guk » ditzakegu		» dizayekegu	dizazkiekegu
<i>zuek</i>		<i>zuei</i>	
ařek mai. zaitzaeke		opa dizazueke	dizazkizueke
nik » zaitzaeket		» dizazueket	dizazkizueket
ayek » zaitzaekete		» dizazuekete	dizazkizuekete
guk » zaitzaekegu		» dizazuekegu	dizazkizuekegu
<i>gu</i>		<i>guri</i>	
ařek mai. gaitzake		opa dizaguke	dizazkiguke
zuk » gaitzakezu		» dizagukezu	dizazkigukezu
ayek » gaitzakete		» dizagukete	dizazkigukete
zuek » gaitzakezute		» dizagukezute	dizazkigukezute

2.^a Alerazko aizkien ordeaz Aitatzerazkoak ere erabiltzen dira *al* atalitza aurrean ipiñirikan: maite al du; maite al zuan.

3.ª Emengo 84 aizkiai *izan* geituezkero, beste 84 aizki bikoitz antolatuko dira: maite izan dezake, dezakezu...

IZAN

6. Alerazko

<i>ura</i>	<i>(gau ona) aŕeri (gau onak)</i>	
aŕek m. zezakean	opa zizayokean	zizazkiokean
zük » zenezakean	» zenizayokean	zenizazkiokean
nik » nezakean	» nizayokean	nizazkiokean
ayek » zezaketen	» zizayoketen	zizazkioketen
zuek » zenezaketen	» zenizayoketen	zenizazkioketen
guk » genezakean	» genizayokean	genizazkiokean
<i>zu</i>	<i>zuri</i>	
aŕek m. zintzakean	opa zizazukean	zizazkizukean
nik » zintzakedan	» nizazukean	nizazkizukean
ayek » zintzaketen	» zizazuketen	zizazkizuketen
guk » zintzakegun	» genizazukean	genizazkizukean
<i>ni</i>	<i>niri</i>	
aŕek m. nintzakean	opa zizadakean	zizazkidakean
zük » nintzakezun	» zenizadakean	zenizazkidakean
ayek » nintzaketen	» zizadaketen	zizazkidaketen
zuek » nintzakezuten	» zenizadaketen	zenizazkidaketen

Oafak. 1.^a Ufengo aizkiok ere erabiltzen dira:

Zuek maite zintzatekean, zintzatekedan, zintzateketen...

Zuei opa **zizazutekean**, **nizazutekean**... **zizazkizutekean**...

EIKOYA

lenaldia.

<i>ayek</i>		<i>ayei</i>	
aiek m.	zitzakean	opa	zizayekean zizazkiekean
zük »	zenitzakean	»	zenizayekean zenizazkiekean
nik »	nitzakean	»	nizayekean nizazkiekean
ayek »	zitzaketen	»	zizayeketen zizazkieketen
zuek »	zenitzaketen	»	zenizayeketen zenizazkieketen
guk »	genitzakean	»	genizayekean genizazkiekean
<i>zuek</i>		<i>zuei</i>	
aiek m.	zintzaekean	opa	zizazuekean zizazkizuekean
nik »	zintzaekedan	»	nizazuekean nizazkizuekean
ayek »	zintzaeketen	»	zizazueketen zizazkizueketen
guk »	zintzaekegun	»	genizazuekean genizazkizuekean
<i>gu</i>		<i>guri</i>	
aiek m.	gintzakean	opa	zizagukean zizazkigukean
zük »	gintzakezun	»	zenizagukean zenizazkigukean
ayek »	gintzaketen	»	zizaguketen zizazkiguketen
zuek »	gintzakezuten	»	zenizaguketen zenizazkiguketen

2.ª Aizki abei *an* edo *n* atzizkia kendu ezkerro, beste ikufa izaten dute; eta gañera, *ura*, *ayek* adirazteko, / auzizkia afitzen dute: *ura* maite *lezake*, *zenezake*, *nezake*...

3.ª Emengo 84 aizkiai *izan* geituezkero, beste 84 aizki bikoitz antolatuko dira: maite *izan zezakean*.

IZAN

7. Agintzerazko

<i>ura</i>			<i>(gau ona) aŕeri (gau onak)</i>		
aŕek	maite	beza	opa bezayo		bezazkio
zuek	»	ezazu	» ezayozu		ezazkiozu
nik	»	dezadan	» dizayodan		dizazkiodan
ayek	»	bezate	» bezayote		bezazkiote
zuek	»	ezazute	» ezayozute		ezazkiozute
guk	»	dezagun	» dizayogun		dizazkiogun

<i>zu</i>			<i>zuri</i>		
aŕek	maite	zaitza	opa bezazu		bezazkizu
nik	»	zaitzadan	» dizazudan		dizazkizudan
ayek	»	zaitzate	» bezazute		bezazkizute
guk	»	zaitzagun	» dizazugun		dizazkizugun

<i>ni</i>			<i>niri</i>		
aŕek	maite	naza	opa bezat		bezazkit
zuek	»	nazazu	» ezadazu		ezazkidazu
ayek	»	nazate	» bezadate		bezazkidate
zuek	»	nazazute	» ezadazute		ezazkidazute

Oafak. 1.ª Ufengo aizkiok ere erabiltzen dira:

Ura zuk maite zazu; *ura* zuek maite zazute.

Zuek maite zaitzate, zaitzatedan, zaitzatete, zaitzategun.

Zuei opa bezazute, dizazutedan, bezazutete... bezazkizute...

EIKOYA

oñaldia.

<i>ayek</i>		<i>ayei</i>	
añek maite bitza		opa bezaye	bezazkie
zuk » itzazu		» ezayezu	ezazkiezu
nik » ditzadan		» dizayedan	dizazkiedan
ayek » bitzate		» bezayete	bezazkiete
zuek » itzazute		» ezayezute	ezazkiezute
guk » ditzagun		» dizayegun	dizazkiegun
<i>zuek</i>		<i>zuei</i>	
añek maite zaitzae		opa bezazue	bezazkizue
nik » zaitzaedan		» dizazuedan	dizazkizuedan
ayek » zaitzaete		» bezazuete	bezazkizuete
guk » zaitzaegun		» dizazuegun	dizazkizuegun
<i>gu</i>		<i>guri</i>	
añek maite gaitza		opa bezagu	bezazkigu
zuk » gaitzazu		» ezaguzu	ezazkiguzu
ayek » gaitzate		» bezagute	bezazkigute
zuek » gaitzazute		» ezaguzute	ezazkiguzute

2.ª Eipurutzat *nik* ala *guk* duten aizkiak elkarera-oñaldikoak dira: dezadan, dezagun; dizayodan, dizayogun.

3.ª Emengo 84 aizkiai *izan* geituezkero, beste 84 aizki bi-koitz antolatuko dira: maite izan beza...

IZAN EIKOYA

8. *Baldintzera.*

Baldintzera azki oituenak.

ura

añek maiteko luke		maite ba-lu	al ba-leza
zuek » zenuke		» ba-zenu	al ba-zeneza
nik » nuke		» ba-nu	al ba-neza
ayek » lukete		» ba-lute	al ba-lezate
zuek » zenukete		» ba-zenute	al ba-zenezate
guk » genuke		» ba-genu	al ba-geneza

ayek

añek maiteko lituke		maite ba-litu	al ba-litza
zuek » zenituke		» ba-zenitu	al ba-zenitza
nik » nituke		» ba-nitu	al ba-nitza
ayek » litukete		» ba-lituzte	al ba-litzate
zuek » zenitukete		» ba-zenituzte	al ba-zenitizate
guk » genituke		» ba-genitu	al ba-genitza

Baldintzerazko azki-mordoskak.

ura maiteko luke		maite ba-lu	al ba-leza
zu » ziñuke		» ba-ziñu	al ba-zintza
ni » niñuke		» ba-niñu	al ba-nintza
ayek » lituke		» ba-litu	al ba-litza
zuek » ziñueke		» ba-ziñue	al ba-zintzae
gu » giñuke		» ba-giñu	al ba-gintza

(gau ona)

<i>añeri</i>	opako	lio ke	opa	ba-lio	opa	al ba-lizayo
<i>zuri</i>	»	lizuke	»	ba-lizu	»	al ba-lizazu
<i>niri</i>	»	lidake	»	ba-lit	»	al ba-lizat
<i>ayei</i>	»	lieke	»	ba-lie	»	al ba-lizaye
<i>zuei</i>	»	lizueke	»	ba-lizue	»	al ba-lizazue
<i>guri</i>	»	liguke	»	ba-ligu	»	al ba-lizagu

(gau onak)

<i>añeri</i>	opako	lizkioke	opa	ba-lizkio	opa	al ba-lizazkio
<i>zuri</i>	»	lizkizuke	»	ba-lizkizu	»	al ba-lizazkizu
<i>niri</i>	»	lizkidake	»	ba-lizkit	»	al ba-lizazkit
<i>ayei</i>	»	lizkieke	»	ba-lizkie	»	al ba-lizazkie
<i>zuei</i>	»	lizkizueke	»	ba-lizkizue	»	al ba-lizazkizue
<i>guri</i>	»	lizkiguke	»	ba-lizkigu	»	al ba-lizazkigu

Oaña.—Mordoska bakoitzari dagozkion beste aizkiak antolatzeke, Aitatzera-lenaldia ta Elkañera-lenaldia ikusi.

GEIGAÑIA

Aditz-erotzat *iza* ala *eza*, ta arpurutzat *zuri*, *niri*, *zuei* ala *guri* dituzten aizkiak *i* tañizkia erantsita ere erabiltzen dira; *i* ori lenagoko *ki* tañizkiaren zatia da, noski.

Ona emen aizki-mordoska oyek :

Elkañerazkoak: dizaizun, dizaidan, dizaizuen, dizaigun; zizaizun, zizaidan, zizaizuen, zizaigun.

Alerazkoak: dizaizuke, dizaidake, dizaizueke, dizaiguke; zizaizukean, zizaidakean, zizaizuekean, zizaigukean.

Agintzerazkoak: bezaizu, bezait, bezaizue, bezaigu.

Baldintzerazkoak: al ba lizaizu, -lizait, lizaizue, lizaigu.

XXVI.—IZAN IZAKOYA

1. *Aitatzera-oinaldia.*

ura	lotsa	da
zu	»	zera
ni	»	naiz
ayek	»	dira
zuek	»	zerate
gu	»	gera

ura

aferi	lotsa	zayo
zuri	»	zaizu
niri	»	zait
ayei	»	zaye
zuei	»	zaizute
guri	»	zaigu

zu

aferi	lotsa	zatayo
niri	»	zatait
ayei	»	zataye
guri	»	zatzaigu

ni

aferi	lotsa	natayo
zuri	»	natzaizu
ayei	»	natzaye
zuei	»	natzaizute

ayek

aferi	lotsa	zazkio
zuri	»	zazkizu
niri	»	zazkit
ayei	»	zazkie
zuei	»	zazkizute
guri	»	zazkigu

zuek

aferi	lotsa	zatazakio
niri	»	zatazakit
ayei	»	zatazakie
guri	»	zatazakigu

gu

aferi	lotsa	gatzazkio
zuri	»	gatzazkizu
ayei	»	gatzazkie
zuei	»	gatzazkizute

Oñfa. Emengo 34 aizkiai *izan*, *izaten*, *izango* geituezkero, 102 aizki bikoitz antolatuko dira: *izan da*, *izaten da*, *izango da*.

2. *Aitatzera-lenaldia.*

ura	lotsa	zan
zu	»	ziñan
ni	»	nintzan
ayek	»	ziran
zuek	»	ziñaten
gu	»	giñan

ura

aferi	lotsa	zitzayon
zuri	»	zitzaizun
niri	»	zitzaidan
ayei	»	zitzayen
zuei	»	zitzaizuten
guri	»	zitzaigun

ayek

aferi	lotsa	zitzazkion
zuri	»	zitzazkizun
niri	»	zitzazkidan
ayei	»	zitzazkien
zuei	»	zitzazkizuten
guri	»	zitzazkigun

zu

aferi	lotsa	zintzayon
niri	»	zintzaidan
ayei	»	zintzayen
guri	»	zintzaigun

zuek

aferi	lotsa	zintzazkion
niri	»	zintzazkidan
ayei	»	zintzazkien
guri	»	zintzazkigun

ni

aferi	lotsa	nintzayon
zuri	»	nintzaizun
ayei	»	nintzayen
zuei	»	nintzaizuten

gu

aferi	lotsa	gintzazkion
zuri	»	gintzazkizun
ayei	»	gintzazkien
zuei	»	gintzazkizuten

Oafo.—Emengo 34 aizkiai *izan, izaten, izango* geituezkero, 102 aizki bikoitz antolatu dira: *izan zan, izaten zan, izango zan.*

3. *Elkañera-oñaldia.*

ura	lotsa	dedin
zu	»	zaitezen
ni	»	nadin
ayek	»	ditezen
zuek	»	zaitezten
gu	»	gaitezen

ura

aferi	lotsa	datzakion
zuri	»	datzakizun
niri	»	datzakidan
ayei	»	datzakien
zuei	»	datzakizuten
guri	»	datzakigun

zu

aferi	lotsa	zatzakion
niri	»	zatzakidan
ayei	»	zatzakien
guri	»	zatzakigun

ni

aferi	lotsa	natzakion
zuri	»	natzakizun
ayei	»	natzakien
zuei	»	natzakizuten

ayek

aferi	lotsa	datzazkion
zuri	»	datzazkizun
niri	»	datzazkidan
ayei	»	datzazkien
zuei	»	datzazkizuten
guri	»	datzazkigun

zuek

aferi	lotsa	zatzazkion
niri	»	zatzazkidan
ayei	»	zatzazkien
guri	»	zatzazkigun

gu

aferi	lotsa	gatzazkion
zuri	»	gatzazkizun
ayei	»	gatzazkien
zuei	»	gatzazkizuten

Oaia. *IZAN* eikoyaren Elkañerako bigarren oiaak *IZAN* izakoyaren Elkañerari ere bete-betean dagozkio: nadinizat, nendintzat; dedila, zedila.

4. *Elkañera-lenaldia.*

ura	lotsa	zedin
zu	»	zindezen
ni	»	nendin
ayek	»	zitezen
zuek	»	zindezten
gu	»	gindezen

ura

aferi	lotsa	zekion
zuri	»	zekizun
niri	»	zekidan
ayei	»	zekien
zuei	»	zekizuten
guri	»	zekigun

ayek

aferi	lotsa	zekizkion
zuri	»	zekizkizun
niri	»	zekizkidan
ayei	»	zekizkien
zuei	»	zekizkizuten
guri	»	zekizkigun

zu

aferi	lotsa	zenkion
niri	»	zenkidan
ayei	»	zenkien
guri	»	zenkigun

zuek

aferi	lotsa	zenkizkion
niri	»	zenkizkidan
ayei	»	zenkizkien
guri	»	zenkizkigun

ni

aferi	lotsa	nenkion
zuri	»	nenkizun
ayei	»	nenkien
zuei	»	nenkizuten

gu

aferi	lotsa	genkizkion
zuri	»	genkizkizun
ayei	»	genkizkien
zuei	»	genkizkizuten

Oaia.—Elkañerazko 68 aizkiai *izan* geituezkero, beste 68 aizki bikoitz antolatuko dira: lotsa izan dedin, lotsa izan zedin.

5. *Alera-ona*.

ura	lotsa	daiteke
zu	»	zaiteke
ni	»	naiteke
ayek	»	daitezke
zuek	»	zaitezke
gu	»	gaitezke

ura

aferi	lotsa	datzakioke
zuri	»	datzakizuke
niri	»	datzakidake
ayei	»	datzakieke
zuei	»	datzakizuteke
guri	»	datzakiguke

zu

aferi	lotsa	zatzakioke
niri	»	zatzakidake
ayei	»	zatzakieke
guri	»	zatzakiguke

ni

aferi	lotsa	natzakioke
zuri	»	natzakizuke
ayei	»	natzakieke
zuei	»	natzakizuteke

ayek

aferi	lotsa	datzazkioke
zuri	»	datzazkizuke
niri	»	datzazkidake
ayei	»	datzazkieke
zuei	»	datzazkizuteke
guri	»	datzazkiguke

zuek

aferi	lotsa	zatzazkioke
niri	»	zatzazkidake
ayei	»	zatzazkieke
guri	»	zatzazkiguke

gu

aferi	lotsa	gatzazkioke
zuri	»	gatzazkizuke
ayei	»	gatzazkieke
zuei	»	gatzazkizuteke

Oafa. *IZAN* eikoyaren Alerako biga

fa

ren Alerari ere bete-betean dagozkio: lotsa al da; lotsa lizeke.

6. *Alera-lenaldia.*

ura	lotsa	zitekean
zu	»	zintekean
ni	»	nintekean
ayek	»	zitezkean
zuek	»	zintezkean
gu	»	gintezkean

ura

aferi	lotsa	zitzakiokean
zuri	»	zitzakizukean
niri	»	zitzakidakean
ayei	»	zitzakiekean
zuei	»	zitzakizutekean
guri	»	zitzakigukean

zu

aferi	lotsa	zintzakiokean
niri	»	zintzakidakean
ayei	»	zintzakiekean
guri	»	zintzakigukean

ni

aferi	lotsa	nintzakiokean
zuri	»	nintzakizukean
ayei	»	nintzakiekean
zuei	»	nintzakizutekean

ayek

aferi	lotsa	zitzazkiokean
zuri	»	zitzazkizukean
niri	»	zitzazkidakean
ayei	»	zitzazkiekean
zuei	»	zitzazkizutekean
guri	»	zitzazkigukean

zuek

aferi	lotsa	zintzazkiokean
niri	»	zintzazkidakean
ayei	»	zintzazkiekean
guri	»	zintzazkigukean

gu

aferi	lotsa	gintzazkiokean
zuri	»	gintzazkizukean
ayei	»	gintzazkiekean
zuei	»	gintzazkizutekean

Oafa.—Alerazko 68 aizkiai *izan* geituezkero, beste 68 aizki bikoitz antolatuko dira: lotsa izan daiteke, lotsa izan zitekean.

7. *Agintzera-oñaldia.*

ura	lotsa	bedi
zu	»	zaite
ni	»	nadin
ayek	»	bitez
zuek	»	zaitezte
gu	»	gaitezen

ura

aferi	lotsa	bekio
zuri	»	bekizu
niri	»	bekit
ayei	»	bekie
zuei	»	bekizute
guri	»	bekigu

ayek

aferi	lotsa	bekizkio
zuri	»	bekizkizu
niri	»	bekizkit
ayei	»	bekizkie
zuei	»	bekizkizute
guri	»	bekizkigu

zu

aferi	lotsa	zatzakio
niri	»	zatzakit
ayei	»	zatzakie
guri	»	zatzakigu

zuek

aferi	lotsa	zatzazkio
niri	»	zatzazkit
ayei	»	zatzazkie
guri	»	zatzazkigu

ni

aferi	lotsa	natzakion
zuri	»	natzakizun
ayei	»	natzakien
zuei	»	natzakizuten

gu

aferi	lotsa	gatzazkion
zuri	»	gatzazkizun
ayei	»	gatzazkien
zuei	»	gatzazkizuten

Oaia. Izapurutzat *ni* ala *gu* duten aizkiak Elkaferako oñaldikoak dira: nadin, gaitezen; natzakion, gatzazkion.

8. Baldintzera.

Aizki oituenak

	(lotsa izango)	(lotsa)	(lotsa al)
ura	litzake	ba-litz	ba-ledi
zu	ziñake	ba-ziña	ba-zindez
ni	nintzake	ba-nintz	ba-nendi
ayek	lirake	ba-lira	ba-litez
zuek	ziñateke	ba-ziñate	ba-zindezte
gu	giñake	ba-giña	ba-gindez

Aizki mordoskak

<i>ura</i>	litzayoke	ba-litzayo	ba-lekio
<i>zu</i>	zintzayoke	ba-zintzayo	ba-zenkio
<i>ni</i>	nintzayoke	ba-nintzayo	ba-nenkio
<i>ayek</i>	litzazkioke	ba-litzazkio	ba-lekizkio
<i>zuek</i>	zintzazkioke	ba-zintzazkio	ba-zenkizkio
<i>gu</i>	gintzazkioke	ba-gintzazkio	ba-genkizkio

Oaŕa. Mordoska bakoitzari dagozkion beste aizkiak antolatzeke, Aitatzera-lenaldia ta Elkaŕera-lenaldia ikusi.

XXVII.—BESTE ADITZ OITUENAK

1. Aditz elkoyak

Aitatzera-oñaldia.

<i>ekari</i>	<i>eraman</i>	<i>yakin</i>	<i>euki</i>
dakar	darama	daki	dauka
dakarzu	daramazu	dakizu	daukazu
dakart	daramat	dakit	daukat
dakarte	daramate	dakite	daukate
dakarzute	daramazute	dakizute	daukazute
dakargu	daramagu	dakigu	daukagu

Aitatzera-lenaldia

zekañan	zeraman	zekian	zeukan
zenekañan	zeneraman	zenekian	zeneukan
nekañan	neraman	nekian	neukan
zekañten	zeramatzen	zekiten	zeukatzen
zenekañten	zeneramatzen	zenekiten	zeneukatzen
genekañan	generaman	genekian	geneukan

Agintzera-oñaldia

bekar	berama	beki	beuka
ekazu	eramazu	ekizu	eukazu
bekarte	beramate	bekite	beukate
ekazute	eramazute	ekizute	eukazute

Oaia.—*Ayek* adirazteko *zki* erantsi: *dakarzki*, *dakarzki-zu*... Bañan *euki* aditzak onela dago: *dauzkazu*; *zeuzkan*...

2. Aditz izakoyak

Aitatzera-oñaldia.

<i>etoñi</i>	<i>yoan</i>	<i>ibili</i>	<i>egon</i>
datoñ	doa	dabil	dago
zatoz	zoaz	zabiltz	zaude
natoñ	noa	nabil	nago
datozte	doazte	dabiltz	daude
zatozte	zoazte	zabiltzate	zaudete
gatoz	goaz	gabiltz	gaude

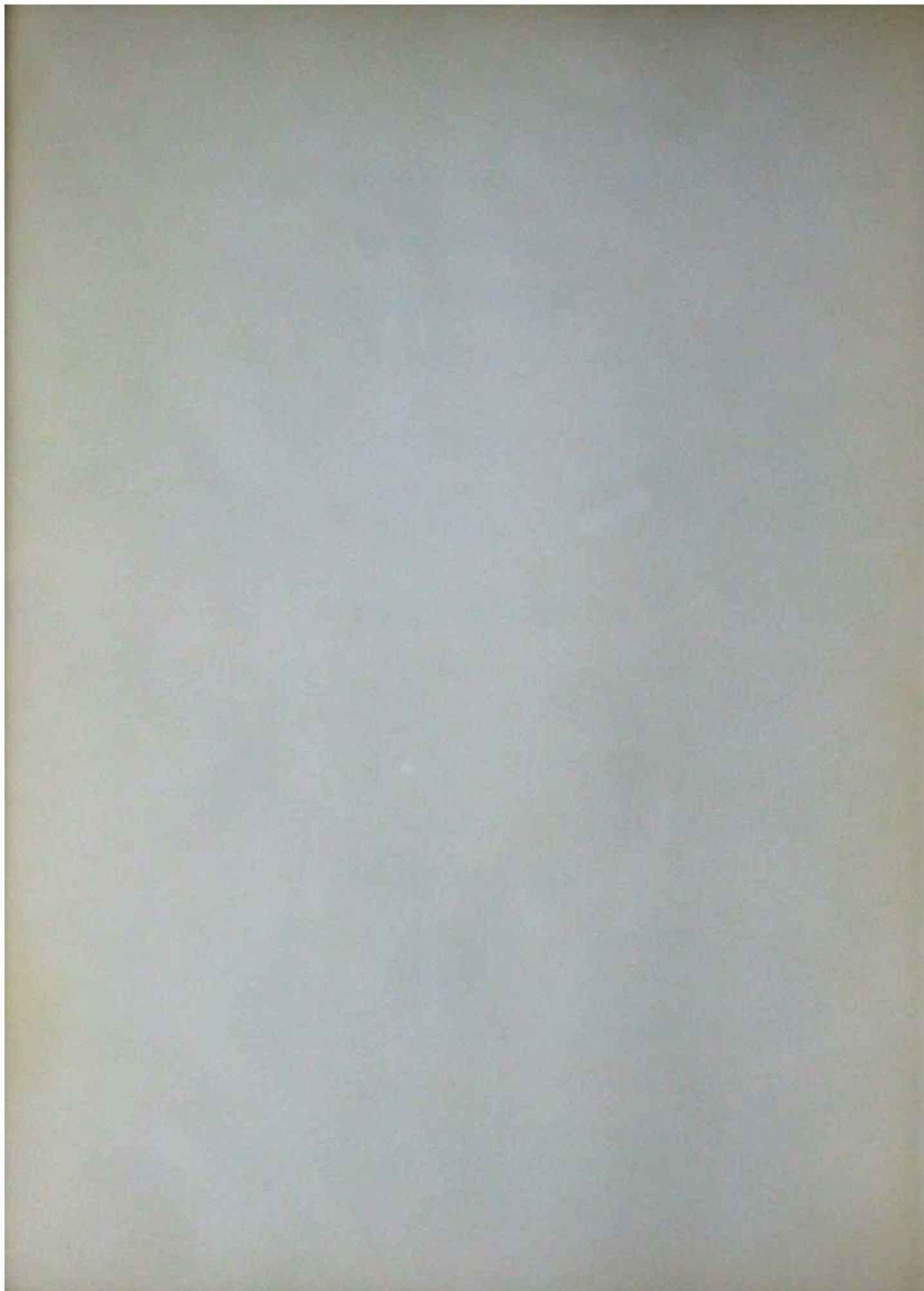
Aitatzera-lenaldia.

zetoñan	zioan	zebilan	zegoan
zentoan	ziñoazan	zenbiltzan	zeunden
nentoñan	niñoan	nenbilan	nengoan
zetoan	zioazan	zebiltzan	zeuden
zentozen	ziñoazten	zenbiltzaten	zeundeten
gentoan	giñoazan	genbiltzan	geunden

Agintzera-oñaldia.

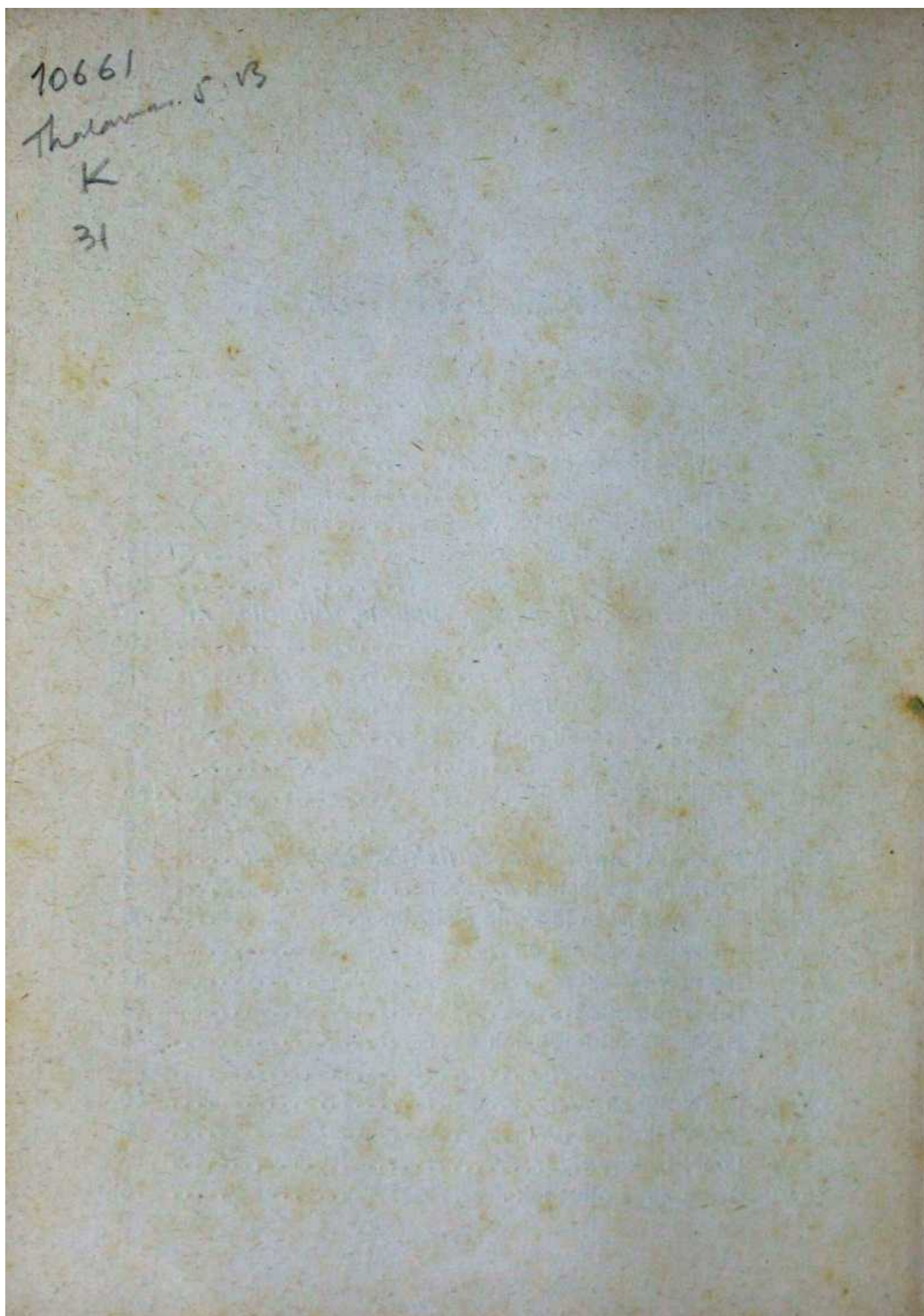
betoñ	bioa	bebil	bego
zatoz	zoaz	zabiltz	zaude
betoz	bioaz	bebiltz	beude
zatozte	zoazte	zabiltzate	zaudete

Oaia.—Txarki erabiltzen dira: nioa, zioaz, dioa... nioan...

Ikaskai-Arkibidea

I	Itzak eta Gauzak	4
II	Izkiñak	6
III	Izkiak	8
IV	Izkixeak eta Izkitzafak	10
V	Esakuna, Esakia	12
VI	Esapurua, Ezafkaya	14
VII	Ezafpurua, Aditza	16
VIII	Aditza: eikoya, izakoya	18
IX	Aditz-buruak: <i>Izapurua, Eipurua, Elburua, Ar-</i> <i>purua</i>	20
X	Esakun-motak	22
XI	Esakun-atal-yoskera	24
XII	Itz-motak: Izenak	26
XIII	Zendiña	28
XIV	Ordeitzak	30
XV	Atalitzak	32
XVI	Eraskiak: <i>Aurizkiak, tartizkiak, atzizkiak</i>	34
XVII	Atzizki mugatzalea: <i>a.</i>	36
XVIII	Askañ-atzizkia ta Egile-atzizkia: <i>k.</i>	38
XIX	Atzizki yabediña: <i>en</i>	40
XX	<i>Ko</i> ta <i>n</i> atzizkiak	42
XXI	Elkañ-atzizkiak	44
XXII	Beste atzizki nagusiak	46
XXIII	Aizpiakera	48
XXIV	IZAN aditza	50
XXV	IZAN eikoya	52
XXVI	IZAN izakoya	68
XXVII	Beste aditz oituenak	76

❖| ❖
| - Iñaki Deunaren Irarkola - |
| Garibai, 28. — DONOSTIA |
❖| ❖

A
38.